

AUDITO IR APSKAITOS TARNYBA

**ATASKAITA
DĖL AUDITORIŲ IR AUDITO ĮMONIŲ
AUDITO KOKYBĖS UŽTIKRINIMO**

2014 M.

2015 m. kovo 2 d. Nr. 19-5

Vilnius

Audito ir apskaitos tarnybos (toliau – tarnyba) ataskaita dėl auditorių ir audito įmonių audito kokybės užtikrinimo 2014 metais parengta vadovaujantis Lietuvos Respublikos audito įstatymo 41 straipsnio 1 dalimi. Šioje ataskaitoje aptariamas atlikto audito kokybės užtikrinimo įgyvendinimas 2014 metais, palyginamieji 2013 metų duomenys ir pateikiama glausta informacija apie atlikto audito kokybės užtikrinimo įgyvendinimą 2013 metais, kuri nebuvo aptarta tarnybos parengtoje ir 2014 m. vasario mėn. paskelbtoje ataskaitoje dėl auditorių ir audito įmonių audito kokybės užtikrinimo 2013 metais, kadangi dalis 2013 metais vykdytų kokybės užtikrinimo procedūrų buvo pabaigtos ir sprendimai priimti po ankstesnės ataskaitos paskelbimo.

I. BENDRA INFORMACIJA

Įgyvendinant Europos Parlamento ir Tarybos 2006 m. gegužės 17 d. direktyvą dėl teisės aktų nustatyto metinės finansinės atskaitomybės ir konsoliduotos finansinės atskaitomybės audito 2006/43/EB, 2008 m. priėmus Audito įstatymo naują redakciją, nuo 2008 m. tarnyba vykdo auditorių ir audito įmonių viešosios priežiūros Lietuvoje funkciją, kuria siekiama užtikrinti finansinių ataskaitų vartotojų pasitikėjimą audituotomis finansinėmis ataskaitomis ir auditoriaus profesija. Vykdam šią funkciją, įgyvendinami Europos Sąjungos ir Lietuvos teisės aktai, reglamentuojantys auditorių ir audito įmonių veiklą bei jos priežiūrą.

Vykdydama auditorių ir audito įmonių viešąją priežiūrą, tarnyba kartu su Lietuvos auditorių rūmais (toliau – Auditorių rūmai) įgyvendina auditorių ir audito įmonių atlikto audito kokybės užtikrinimą, atlieka tyrimus, ir, jei nustatoma trūkumų, skiria nuobaudas ir duoda nurodymus.

Svarbią vietą audito viešosios priežiūros sistemoje užima Lietuvos Respublikos finansų ministro įsakymu patvirtintas tarnybos kolegialus patariamasis organas – Audito priežiūros komitetas (toliau – komitetas). Nuo 2014 m. sausio 1 d. įsigaliojo Audito įstatymo 43 straipsnio 5 dalies nuostata, kad į komitetą po vieną narį skiria Lietuvos Respublikos finansų ministerija, Lietuvos Respublikos teisingumo ministerija, Lietuvos bankas, tarnyba, Auditorių rūmai ir kitos auditorius vienijančios profesinės organizacijos. Tokia komiteto sudėtis, kai daugumą narių sudaro nepraktikuojantys, t. y. su audito profesija nesusiję asmenys, ir praktikuojančių auditorių atstovų mažuma, užtikrina pagrįstų, objektyvių, skaidrių ir nešališkų sprendimų priėmimą.

Ataskaitoje aptariamu laikotarpiu galiojusi komiteto sudėtis buvo patvirtinta Finansų ministro 2011 m. lapkričio 18 d. įsakymu Nr. 1K-369 (pakeistas 2012 m. vasario 15 d. įsakymu Nr. 1K-061, 2013 m. liepos 17 d. įsakymu Nr. 1K-257, 2013 m. rugsėjo 2 d. įsakymu Nr. 1K-307; 2014 m. vasario 14 d. įsakymu Nr. 1K-050; 2014 m. liepos 24 d. įsakymu Nr. 1K-232):

1. Paulė Svorobovičienė – Finansų ministerijos Apskaitos metodologijos departamento direktoriaus pavaduotoja (komiteto pirmininkė), ją pavaduojanti narė – Ramutė Bužavienė, Finansų ministerijos Apskaitos metodologijos departamento Apskaitos ir audito skyriaus vyriausioji specialistė;

2. Vaidas Cibas – Lietuvos banko Priežiūros tarnybos Finansinių paslaugų ir rinkų priežiūros departamento Reguluojamos rinkos priežiūros skyriaus viršininkas (komiteto pirmininko pavaduotojas), jį pavaduojanti narė – Jolanta Gruodienė, Lietuvos banko Priežiūros tarnybos Riziką ribojančios priežiūros departamento Valdymo ir vidaus kontrolės skyriaus vyriausioji specialistė;

3. Halina Žukovska – laikinai einanti Teisingumo ministerijos Centralizuoto vidaus audito skyriaus vedėjo pareigas, ją pavaduojantis narys – Igor Golubajev, Teisingumo ministerijos Teisinių institucijų departamento Teisinių institucijų veiklos koordinavimo skyriaus vedėjas;

4. Audrius Linartas – Audito ir apskaitos tarnybos direktorius, jį pavaduojanti narė – Vaida Verseckienė, Audito ir apskaitos tarnybos Audito priežiūros skyriaus vedėja;

5. Elena Jankevičienė – auditorė, Lietuvos auditorių asociacijos narė, ją pavaduojanti narė – Laimutė Tinglum, auditorė, Lietuvos auditorių asociacijos narė;

6. Jurgita Kirvaitienė – auditorė, Lietuvos auditorių rūmų prezidentė, ją pavaduojantis narys – Romanas Skrebnevskis, auditorius Lietuvos auditorių rūmų prezidiumo narys;

7. Rima Pavalkienė, auditorė, Smulkių ir vidutinių audito įmonių asociacijos tarybos narė.

Komiteto pritarimas būtinas priimant sprendimą dėl daugumos klausimų, susijusių su auditorių ir audito įmonių viešąja priežiūra. Išskirtini šie su atlikto audito kokybės užtikrinimo įgyvendinimu susiję klausimai, dėl kurių sprendimus tarnyba priima suderinusi su komitetu:

- ✓ Atlikto audito kokybės peržiūros metodikos tvirtinimas;
- ✓ Auditorių kontrolierių parinkimo, rengimo ir kvalifikacijos kėlimo tvarkos nustatymas;
- ✓ Reikalavimų atlikto audito kokybės peržiūros ataskaitai nustatymas;
- ✓ Atlikto audito tyrimo ir peržiūros rezultatų tvirtinimas, įskaitant susijusius nurodymus ir drausmines nuobaudas;
- ✓ Auditorių kontrolierių tvirtinimas;
- ✓ Auditorių ir audito įmonių atlikto audito kokybės peržiūrų plano tvirtinimas.

Atlikto audito tyrimai

Tarnybos atliekami atlikto audito tyrimai – audito kokybės patikrinimai, kuriuos esant Audito įstatyme numatytiems atvejams, atlieka specialius reikalavimus atitinkantys tarnybos darbuotojai, turintys ne mažesnę kaip 5 metų audito atlikimo patirtį ir neturintys galiojančių drausminių nuobaudų.

Tyrimai atliekami pagal Atlikto audito tyrimo metodiką, patvirtintą įstaigos direktoriaus 2009 m. liepos 3 d. įsakymu Nr. VAA-19, pakeistą 2014 m. sausio 13 d. įsakymu Nr. VAA-1. Šioje metodikoje, parengtoje įgyvendinant Audito įstatymo nuostatas, 6 punkte nustatyta, kad tyrimas gali būti pradėtas, kai:

- Auditorių rūmai, atsižvelgdami į atlikto audito kokybės peržiūros ataskaitą, kurioje konstatuota reikšmingų audito atlikimo trūkumų, kreipiasi į tarnybą prašydami pradėti tyrimą;
- valstybės institucijos, Auditorių rūmai, kiti juridiniai ir fiziniai asmenys kreipiasi į tarnybą su pasiūlymu ištirti atliktą auditą;
- valstybių narių ir valstybių ne narių kompetentingos institucijos kreipiasi į tarnybą prašydamos atlikti tyrimą;
- siekiama nustatyti ar auditorius auditą viešojo intereso įmonėje atliko vadovaudamasis įstatymais ir kitais teisės aktais, tarptautiniais audito standartais, laikėsi Buhalterių profesionalų etikos kodekse nustatytų profesinės etikos principų, atlikęs auditą pateikė audito įrodymais pagrįstą auditoriaus išvadą ir (arba) audito įmonė viešojo intereso įmonėje auditą atliko laikydamasi Tarptautinio kokybės kontrolės standarto reikalavimų;
- tarnyba išnagrinėja Auditorių rūmų pateiktą siūlomą sprendimą dėl atlikto audito kokybės peržiūros, kurios metu nustatyta atlikto audito kokybės trūkumų, su juo nesutinka ir siekia ištirti atlikto audito ir jo peržiūros kokybę;
- siekiama užtikrinti atlikto audito kokybės peržiūrų kokybę.

Atlikto audito tyrimo metodikos 54 punkte nustatyta, kad atlikto audito tyrimą atliekantys ir jame dalyvaujantys tarnybos darbuotojai tiria ir analizuoja su atliktu auditu susijusią rašytinę ir žodinę informaciją tam, kad:

- nustatyti, kaip laikomasi 1-ojo Tarptautinio kokybės kontrolės standarto nuostatų;
- nustatyti, kaip laikomasi tarptautinių audito standartų nuostatų, jei auditas turėjo būti atliktas vadovaujantis šiais standartais;
- nustatyti, kaip laikomasi nacionalinių audito standartų nuostatų, jei auditas turėjo būti atliktas vadovaujantis šiais standartais;
- nustatyti, kaip laikomasi nepriklausomumo ir kitų profesinės etikos principų;
- įvertinti auditui panaudotų išteklių kokybę ir kiekybę, gautą atlyginimą už auditą;
- nustatyti, kaip laikomasi Audito įstatymo reikalavimų;
- nustatyti, kaip laikomasi kitų, su audito atlikimu susijusių, teisės aktų nuostatų.

Atlikusi atlikto audito tyrimą vadovaudamasi Audito įstatymo 38 ir 39 straipsnių nuostatomis tarnyba gali priimti šiuos sprendimus:

- nurodyti auditoriui arba audito įmonei ištaisyti nustatytus trūkumus per nurodytą terminą;
- nurodyti auditoriui papildomai kelti profesinę kvalifikaciją (nustatyti valandų skaičių ir nurodyti terminą). Šis nurodymas gali būti skirtas kartu su drausmine nuobauda (įspėjimu);
- auditoriui arba audito įmonei pareikšti įspėjimą;
- nurodyti Auditorių rūmams sustabdyti auditoriaus pažymėjimo galiojimą ir pavesti auditoriui perlaikyti vieną ar kelis kvalifikacinius auditoriaus egzaminus;
- nurodyti Auditorių rūmams panaikinti auditoriaus vardą;
- nurodyti Auditorių rūmams atimti audito įmonės pažymėjimą ir išbraukti audito įmonę iš audito įmonių sąrašo.

Atlikto audito kokybės peržiūros

Audito įstatymo 34 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad auditorių ir audito įmonių atlikto audito kokybės užtikrinimą įgyvendina tarnyba ir Auditorių rūmai.

Audito įstatymas numato tokią atlikto audito kokybės užtikrinimo įgyvendinimo tvarką, kurioje tarnybai suteikta išskirtinė vieta ir teisės. Audito įstatyme nustatyta, kad tarnyba:

- ✓ nustato audito kokybės užtikrinimo organizavimo tvarką;
- ✓ Auditorių rūmų teikimu tvirtina atlikto audito kokybės peržiūros metodiką;
- ✓ Auditorių rūmų teikimu tvirtina ir atšaukia kontrolierius;
- ✓ Auditorių rūmų teikimu tvirtina metinius auditorių ir audito įmonių atlikto audito kokybės peržiūrų planus;
- ✓ nustato kontrolierių parinkimo, rengimo ir kvalifikacijos kėlimo tvarką;
- ✓ nustato atlikto audito kokybės peržiūros ataskaitos reikalavimus.

Audito įstatymo 37 straipsnio 4 dalyje nustatyta, kad galioja tik tie Auditorių rūmų sprendimai dėl audito kokybės peržiūros ataskaitų, kuriose nustatyti atlikto audito kokybės trūkumai, kuriems tarnyba pateikė savo įvertinimą. Vadovaujantis Audito įstatymo 37 straipsnio 3 dalimi tarnyba, išnagrinėjusi Auditorių rūmų siūlomą sprendimą dėl auditorių ir audito įmonių, kurių audito kokybės peržiūrų metu nustatyta trūkumų, priima vieną iš šių sprendimų:

- pritaria Auditorių rūmų siūlomam sprendimui;
- nepitaria Auditorių rūmų siūlomam sprendimui ir siūlo kitokį sprendimą;
- nepitaria Auditorių rūmų siūlomam sprendimui ir paveda, kad atlikto audito kokybės peržiūra būtų pakartotinai atlikta kito kontrolieriaus arba būtų atlikta papildoma atlikto audito kokybės peržiūra;
- nepitaria Auditorių rūmų siūlomam sprendimui ir atlieka audito tyrimą.

Auditorių rūmai, užtikrindami atlikto audito kokybę, organizuoja atlikto audito kokybės peržiūras.

Atlikto audito peržiūros – periodiniai auditorių ir audito įmonių patikrinimai, kuriuos atlieka Auditorių rūmų atrenkami ir tarnybos tvirtinami auditoriai kontrolieriai.

Audito įstatyme nustatyta, kad peržiūros turi būti organizuojamos taip, kad:

- ✓ ne rečiau kaip kartą per 6 metus būtų patikrinti visi auditoriai ir audito įmonės;
- ✓ ne rečiau kaip kartą per 3 metus būtų patikrinti visi auditoriai ir audito įmonės, atliekantys viešojo intereso įmonių auditą;
- ✓ ne rečiau kaip kartą per 3 metus būtų patikrinti auditoriai ir audito įmonės, kurių atlikto audito kokybės peržiūros ir (arba) tyrimo metu buvo nustatyta audito atlikimo trūkumų.

Auditorių rūmai, atsižvelgdami į įstatyme nustatytus atlikto audito kokybės užtikrinimo organizavimo principus, taip pat į iš trečiųjų asmenų gautą informaciją apie galimai netinkamai atliktą auditą, vadovaudamiesi

Atlikto audito kokybės užtikrinimo įgyvendinimo Lietuvos auditorių rūmuose tvarkos aprašo, patvirtinto Auditorių rūmų prezidiumo 2009 m. liepos 27 d. nutarimu Nr. 14.20.1, nuostatomis sudaro ir teikia tarnybai tvirtinti metinius auditorių ir audito įmonių atlikto audito kokybės peržiūrų planus, kuriuose be kita ko turi būti nurodyti auditoriai kontrolieriai, atliksiantys konkrečių audito įmonių ir auditorių atlikto audito kokybės peržiūras.

Vadovaujantis Audito įstatymo 34 straipsnio 6 dalies 3 punktu auditorius kontrolierius tvirtina ir atšaukia tarnyba Auditorių rūmų teikimu. Auditorių kontrolierių parinkimo, rengimo, kvalifikacijos kėlimo tvarką nustato tarnybos direktoriaus 2008 m. lapkričio 14 d. įsakymu Nr. VAA-2 patvirtintas, tarnybos direktoriaus 2010 m. balandžio 12 d. įsakymu Nr. VAA-27 pakeistas Reikalavimų auditoriams kontrolieriams, auditorių kontrolierių parinkimo, rengimo ir kvalifikacijos kėlimo tvarkos aprašas.

Minėtame tvarkos apraše nustatyta, kad auditorius kontrolierius turi atitikti šiuos pagrindinius reikalavimus:

- ✓ turėti ne mažesnę kaip 5 metų auditoriaus ar valstybės narės auditoriaus patirtį;
- ✓ būti atestuotasis auditorius Lietuvoje arba valstybės narės auditorius, kuriam auditoriaus vardą suteikė tarnyba;
- ✓ turėti dviejų atestuotųjų ir praktikuojančių auditorių rekomendacijas;
- ✓ kandidatuodamas į kontrolierius, neturėti neišnagrinėtų klientų ar trečiųjų asmenų pretenzijų dėl audito atlikimo kokybės ar etikos kodekso pažeidimų;
- ✓ neturėti galiojančių drausminių nuobaudų

Tarnyba, komitete išnagrinėjusi pateiktas auditorių kontrolierių kandidatūras, jų tinkamumą atlikti atlikto audito kokybės peržiūras, 2013 m. balandžio 12 d. įsakymu Nr. VAA-16 patvirtino kontrolierius 2013 – 2015 metais atlikti atlikto audito kokybės peržiūras. 2014 m. spalio 6 d. įsakymu Nr. VAA-27 pakeitus auditorių kontrolierių sąrašą, atlikto audito kokybės peržiūras atlieka šie auditoriai kontrolieriai:

1. Jolanta Janušauskienė;
2. Birutė Petrauskienė;
3. Petras Ramanauskas;
4. Nijolė Zibalienė.

Vadovaujantis Reikalavimų auditoriams kontrolieriams, auditorių kontrolierių parinkimo, rengimo ir kvalifikacijos kėlimo tvarkos aprašo nuostatomis, siekiant užtikrinti skaidrų ir objektyvų auditorių kontrolierių parinkimą Auditorių rūmai tarnybai kartu su kandidatų sąrašą, taip pat teikia informaciją apie dokumentus pateikusius, bet neteikiamus tvirtinti kandidatus ir nurodomos priežastys, kodėl šie kandidatai neteikiami tvirtinti.

Auditorių ir audito įmonių atlikto audito kokybės peržiūros atliekamos vadovaujantis tarnybos direktoriaus 2009 m. liepos 3 d. įsakymu Nr. VAA-17 patvirtinta Atlikto audito kokybės peržiūros metodika¹. Pagal šios metodikos, parengtos įgyvendinant Audito įstatymo nuostatas, reikalavimus auditorius kontrolierius turi siekti, kad peržiūrai parenkamos užduotys atspindėtų visas auditoriaus audituotas veiklos sritis ir kad peržiūra atskleistų galimus atlikto audito kokybės trūkumus. Atsižvelgiant į ypatingą svarbą visuomenei, auditorius kontrolierius į tikrinamas užduotis privalo įtraukti konsoliduotųjų finansinių ataskaitų auditą ir viešojo intereso įmonės auditą, jeigu auditorius tokias įmones auditavo. Atlikto audito kokybės peržiūros metodikos 22 punkte nurodyta, kad, atlikdamas peržiūrą, auditorius kontrolierius tikrina su konkrečiu atliktu auditu susijusius dokumentus, kad:

- ✓ nustatytų, kaip laikomasi 1-ojo Tarptautinio kokybės kontrolės standarto nuostatų;
- ✓ nustatytų, kaip laikomasi tarptautinių audito standartų nuostatų;

¹ Verta atkreipti dėmesį, kad šiuo metu yra rengiami Atlikto audito kokybės peržiūros metodikos pakeitimai. Plačiau planuojami pakeitimai aprašyti šios ataskaitos IV skyriuje „Tolimesnis audito kokybės užtikrinimo sistemos tobulinimas“.

- ✓ nustatytų, kaip laikomasi nacionalinių audito standartų nuostatų²;
- ✓ nustatytų, kaip laikomasi nepriklausomumo ir kitų profesinės etikos principų;
- ✓ Auditorių rūmų prezidiumo nustatyta tvarka įvertintų auditui panaudotų išteklių kokybę ir kiekybę, gautą atlyginimą už auditą;
- ✓ nustatytų, kaip laikomasi su audito atlikimu susijusių teisės aktų nuostatų.

Auditorių rūmų auditorių ir audito įmonių atlikto audito kokybės peržiūrų ataskaitų nagrinėjimo ir susijusių sprendimų priėmimo procedūros nustatytos Atlikto audito kokybės užtikrinimo įgyvendinimo Lietuvos auditorių rūmuose tvarkos apraše. Šiame tvarkos apraše apibrėžti Auditorių rūmuose audito kokybės užtikrinimą įgyvendinantys asmenys, jų funkcijos ir teisės, sprendimų priėmimo procedūros. Atsižvelgdami į šio tvarkos aprašo nuostatas Auditorių rūmai nagrinėja auditorių kontrolierių peržiūros ataskaitas ir kitą susijusią informaciją, tvirtina peržiūros ataskaitas, kuriose trūkumų nustatyta ar trūkumų nenustatyta, ir patvirtintas peržiūros ataskaitas pateikia tarnybai. Reikalavimai, kuriais vadovaudamiesi auditoriai kontrolieriai rengia atlikto audito peržiūros ataskaitas, įtvirtinti tarnybos patvirtintoje Atlikto audito kokybės peržiūros metodikoje. Nustatant reikalavimus peržiūros ataskaitai siekiama, kad auditorių kontrolierių paruoštos peržiūrų ataskaitos suteiktų išsamią ir vienprasmę informaciją, reikalingą teisingiems sprendimams priimti.

Jei pagal patvirtintą planą atlikus atlikto audito kokybės peržiūras nustatoma audito atlikimo kokybės trūkumų, vadovaujantis Audito įstatymo 34 straipsnio 7 dalies 5 punktu Auditorių rūmai tarnybai teikia įvertinti siūlomą sprendimą.

Pagal Audito įstatymo 38 ir 39 straipsnius Auditorių rūmai, išnagrinėję ir tvirtindami atlikto audito kokybės peržiūros ataskaitą gali siūlyti šiuos sprendimus:

- ✓ nurodyti auditoriui arba audito įmonei ištaisyti nustatytus trūkumus per nurodytą terminą;
- ✓ nurodyti auditoriui papildomai kelti profesinę kvalifikaciją (nustatyti valandų skaičių ir nurodyti terminą). Šis nurodymas gali būti skirtas kartu su drausmine nuobauda (įspėjimu);
- ✓ auditoriui arba audito įmonei pareikšti įspėjimą.

II. AUDITORIŲ IR AUDITO ĮMONIŲ ATLIKTO AUDITO KOKYBĖS PERŽIŪROS

Auditorių ir audito įmonių atlikto audito kokybės peržiūrų 2014 metų planas, Auditorių rūmų, įvertinusių praeitų atlikto audito kokybės peržiūrų rezultatus, Audito įstatyme nustatytus peržiūrų organizavimo principus, teikimu buvo patvirtintas tarnybos direktoriaus 2014 m. birželio 23 d. įsakymu Nr. VAA-15 „Dėl 2014 metų auditorių ir audito įmonių atlikto audito kokybės peržiūrų plano tvirtinimo“. Šiame plane buvo numatyta atlikti 43 audito įmonių ir 61 auditoriaus atlikto audito kokybės peržiūras. Palyginus su 2013 metų peržiūrų planu, numatyta atlikti 6 audito įmonių ir 17 auditorių atlikto audito kokybės peržiūra mažiau. Audito įmonių ir jose dirbančių auditorių įtraukimo į 2013 ir 2014 m. kokybės peržiūrų planus priežastys atskleistos 1 lentelėje.

² Taikoma iki 2009 m. sausio 1 d. prasidedančių ataskaitinių laikotarpių finansinių ataskaitų auditui, kuris atliktas pagal nacionalinius audito standartus.

1 lentelė. Audito įmonių ir jose dirbančių auditorių įtraukimas į 2013 ir 2014 m. kokybės peržiūrų planus

Įtraukimo į peržiūrų planą pagrindas	Audito įmonių skaičius ³	
	2013 m.	2014 m.
Audito įstatymo reikalavimas, kad ne rečiau kaip kartą per 6 metus būtų patikrinti visi auditoriai ir audito įmonės	33	33
Audito įstatymo reikalavimas, kad ne rečiau kaip kartą per 3 metus būtų patikrinti visi auditoriai ir audito įmonės, atliekantys viešojo intereso įmonių auditą	6 ⁴	2
Audito įstatymo reikalavimas, kad ne rečiau kaip kartą per 3 metus būtų patikrinti auditoriai ir audito įmonės, kurių atlikto audito kokybės peržiūros ir (arba) tyrimo metu buvo nustatyta audito atlikimo trūkumų	9 ⁴	6
Kitos priežastys ⁵	3	2
Iš viso įmonių	49	43

Auditorių ir audito įmonių atlikto audito kokybės peržiūrų 2014 metų planas buvo pakeistas 4 kartus (tarnybos direktoriaus 2014 m. rugpjūčio 1 d. įsakymu Nr. VAA-21, 2014 m. rugpjūčio 27 d. įsakymu Nr. VAA-23, 2014 m. spalio 10 d. įsakymu Nr. VAA-28 ir 2014 m. gruodžio 16 d. įsakymu Nr. VAA-35). Iš peržiūrų plano dėl įvairių objektyvių priežasčių (auditoriaus ilgalaikės tikslines atostogas, nebuvo atlikta auditų, kuriuos atlikto audito kokybės peržiūros metu būtų galima patikrinti, panaikintas auditoriaus pažymėjimo galiojimas ir audito įmonė išbraukta iš audito įmonių sąrašo) buvo išbraukta 12 audito įmonių ir 12 auditorių. Atsižvelgus į Auditorių rūmų kreipimąsi ir į gautą informaciją apie auditorius, audito įmonėje atlikusius auditus, į 2014 metų auditorių ir audito įmonių atlikto audito kokybės peržiūrų planą papildomai buvo įtraukti 2 auditoriai. Taip pat audito įmonės ir auditoriaus motyvuotu prašymu buvo pakeistas atlikto audito kokybės peržiūrą atlikti paskirtas auditorius kontrolierius.

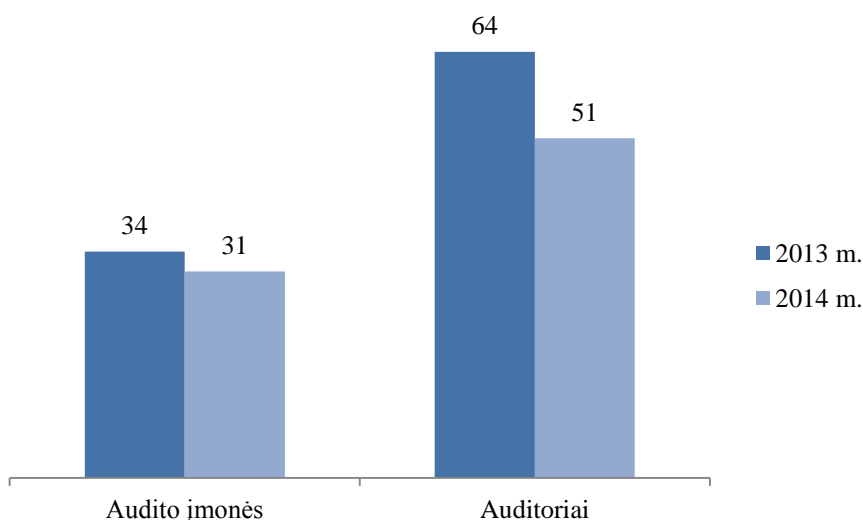
2014 m. gruodžio 16 d. įsakymu Nr. VAA-35 pakeistame 2014 m. plane numatyta atlikti 31 audito įmonės ir 51 auditoriaus atlikto audito kokybės peržiūras.

2013 metų peržiūrų plane po paskutinio pakeitimo liko 34 audito įmonės ir 64 auditoriai (2013 ir 2014 metų peržiūrų planų po pakeitimų apibendrinti duomenys pateikti 1 paveiksle).

³ Audito įstatyme nustatyta, kad auditą atlikti gali tik auditorius, kuris dirba audito įmonėje arba audito veikla verčiasi savarankiškai. Kadangi auditoriams, kurie verčiasi savarankiškai, taikomos audito įmonių veiklą reglamentuojančios Audito įstatymo nuostatos, nurodomas tik audito įmonių skaičius.

⁴ 2 audito įmonės įtraukos atsižvelgiant į tai, kad ne rečiau kaip kartą per 3 metus būtų patikrinti visi auditoriai ir audito įmonės, atliekantys viešojo intereso įmonių auditą ir į tai, kad ne rečiau kaip kartą per 3 metus būtų patikrinti auditoriai ir audito įmonės, kurių atlikto audito kokybės peržiūros ir (arba) tyrimo metu buvo nustatyta audito atlikimo trūkumų. Šios įmonės nurodomos prie abiejų įtraukimo pagrindų.

⁵ Dėl įvairių priežasčių neatlikta anksčiau planuota peržiūra (pvz., auditoriaus liga), Auditorių rūmų, tarnybos siūlymu ir pan.

1 paveikslas. 2013 ir 2014 metų peržiūrų planų (po pakeitimų) apibendrinti duomenys

Auditorių rūmų tarnybai pateiktais duomenimis Auditorių ir audito įmonių atlikto audito kokybės peržiūrų 2014 metų planas iki 2015 m. kovo 1 d. buvo iš dalies įvykdytas, atliktų peržiūrų metu patikrinta ir tarnybai pateiktos 23 audito įmonių ir 31 jose dirbančio auditoriaus atlikto audito kokybės peržiūros ataskaitos (apibendrinti rezultatai pateikiami 2 lentelėje).

2 lentelė. Auditorių ir audito įmonių atlikto audito kokybės peržiūrų 2013 ir 2014 metų rezultatai

Metai	Iš viso planuota peržiūrų pagal patvirtintą planą (po pakeitimų)		Be trūkumų		Trūkumai		Reikšmingi trūkumai		Peržiūros neatliktos		Informacija negauta	
	įmonių	auditorių	įmonių	auditorių	įmonių	auditorių	įmonių	auditorių	įmonių	auditorių	įmonių	auditorių
2013	34	64	26	34	5	7	0	3	3	20	0	0
2014	31	51	23	29	0	2	0	0	0	0	8	20

Tarnyba iki 2015 m. kovo 1 d. dar nebuvo gavusi 8 audito įmonių ir 20 jose dirbančių auditorių atlikto audito kokybės peržiūrų ataskaitų.

Vykdydami Audito įstatymo 34 straipsnio 7 dalies 4 punkto įpareigojimą Auditorių rūmai išnagrinėjo ir patvirtino bei tarnybai iki 2015 m. kovo 1 d. pateikė auditorių kontrolierių atliktų 23 audito įmonių ir 31 auditoriaus atlikto audito kokybės peržiūrų ataskaitas. Šių peržiūrų metu buvo nustatyta 2 auditorių atlikto audito trūkumų, o audito įmonių peržiūros metu trūkumu nustatyta nebuvo.

Pagal Auditorių rūmų iki 2015 m. kovo 1 d. pateiktų auditorių atlikto audito peržiūrų ataskaitų duomenis peržiūrų metu buvo nustatyti **2 auditorių audito atlikimo trūkumai auditoriaus išvados srityje:**

- pagrindiniai auditoriaus išvados elementai nepateikti tinkamai (1 auditorius).
- į auditoriaus išvadą neįtraukta dalyko pabrėžimo pastraipa (1 auditorius).

2014 m. atlikto audito kokybės peržiūrų metu nustačius audito atlikimo trūkumų Auditorių rūmai pateikė siūlomus sprendimus – 2 auditoriams nurodyti papildomai kelti profesinę kvalifikaciją ir iki 2015 m. gruodžio 15 d. išklausti po 4 auditoriaus kvalifikacijos kėlimo kursų valandas auditoriaus išvados tema.

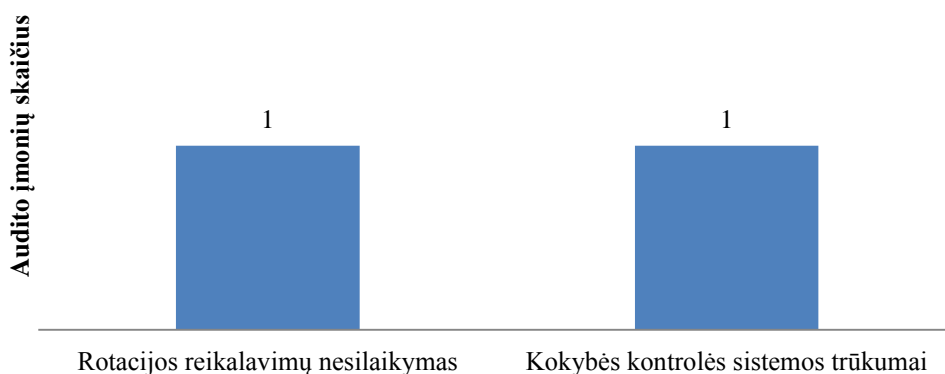
Vadovaujantis Audito įstatymu tarnyba turi pateikti Auditorių rūmų siūlomų sprendimų dėl auditorių ir audito įmonių atlikto audito kokybės peržiūrų, kurių metu nustatyta trūkumų, ir siūlomų drausminių nuobaudų ir nurodymų, įvertinimus. Tarnyba Auditorių rūmų siūlomų sprendimų įvertinimus, suderinusi su komitetu, priims 2015 m. kovo mėn.

Šioje ataskaitoje taip pat pateikiama informacija apie po 2014 m. kovo 1 d. tarnybos gautas auditorių ir audito įmonių atlikto audito kokybės peržiūros ataskaitas ir priimtus Auditorių rūmų siūlomų sprendimų įvertinimus, siūlytus dėl pagal 2013 metų auditorių ir audito įmonių atlikto audito kokybės peržiūrų planą atliktų audito įmonių ir auditorių atlikto audito peržiūrų ir neaprašytus Ataskaitoje dėl auditorių ir audito įmonių kokybės užtikrinimo 2013 metais.

Auditorių rūmai išnagrinėjo ir patvirtino bei tarnybai po 2014 m. kovo 1 d. pateikė auditorių kontrolierių atliktų 3 audito įmonių ir 4 auditorių atlikto audito kokybės peržiūrų ataskaitas. Šių peržiūrų metu buvo nustatyta 2 audito įmonių ir 3 auditorių atlikto audito trūkumų.

Audito įmonių peržiūrų ataskaitose nurodyti šie **audito įmonių veiklos ir audito atlikimo trūkumai** (apibendrinti duomenys pateikiami 2 paveiksle):

- 1) 1 audito įmonė nesilaikė Audito įstatymo 5 straipsnio 4 dalyje nustatyto auditorių rotacijos reikalavimo.
- 2) 1 audito įmonėje kokybės kontrolės sistema nebuvo tinkamai įgyvendinta, kadangi nebuvo dokumentuoti kito auditoriaus atlikti konkrečių užduočių patikrinimai vykdant stebėseną.

2 paveikslas. Audito įmonių veiklos ir audito atlikimo trūkumai

Auditorių atlikto audito kokybės peržiūrų ataskaitose nurodyti **auditorių audito atlikimo trūkumai** šiose srityse (apibendrinti duomenys pateikiami 3 paveiksle):

1) Auditoriaus išvada (trūkumų nustatyta iš viso 3 auditorių atlikto audito peržiūrų metu):

- pagrindiniai auditoriaus išvados elementai nepateikti tinkamai (1 auditorius).
- netinkamai modifikuota nuomonė (3 auditoriai).
- nepareikšta nuomonė apie metinį pranešimą (1 auditorius).

2) Įmonė, jos aplinkos supratimas ir reikšmingo iškraipymo rizikos vertinimas (trūkumų nustatyta iš viso 1 auditoriaus atlikto audito peržiūros metu). Peržiūros metu nustatyta, kad atlikdamas auditą auditorius neatliko rizikos vertinimo procedūrų.

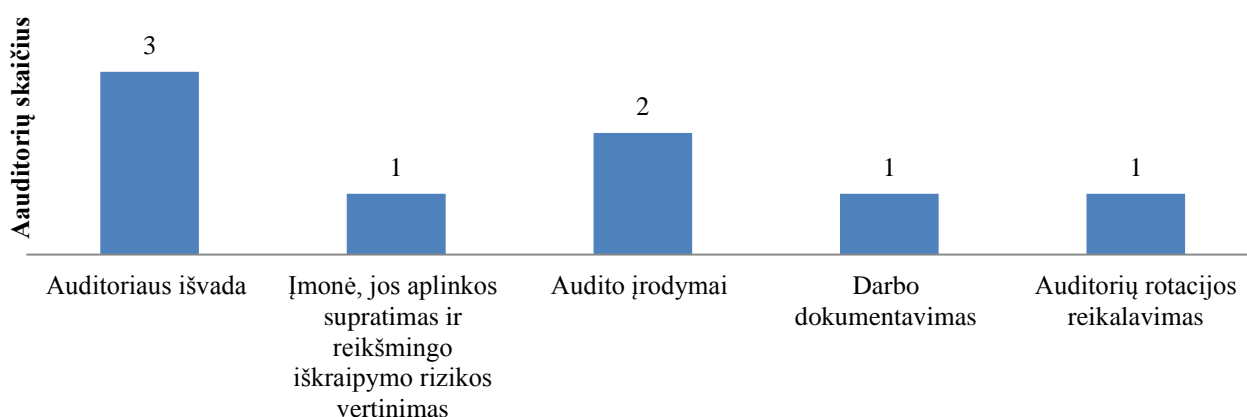
3) Audito įrodymai (trūkumų nustatyta iš viso 2 auditorių atlikto audito peržiūros metu). Peržiūros metu nustatyta, kad nebuvo surinkti pakankami ir tinkami įrodymai šiose srityse:

- atsargų.
- reikšmingo iškraipymo rizikos sumažinimo ir vertinimo.
- ilgalaikio turto.
- pajamų ir jų priskyrimo atitinkamam laikotarpiui.
- sąnaudų ir jų priskyrimo atitinkamam laikotarpiui.
- įsipareigojimų.

4) Darbo dokumentavimas (trūkumų nustatyta iš viso 1 auditoriaus atlikto audito peržiūros metu).

Peržiūros metu nustatyta, kad auditoriaus darbo dokumentuose nepateikti visi auditoriaus nuomonei svarbūs įrodymai, nepakankamai išsamiai pateikta atlikto audito darbo apimtis ir informacija apie audito planavimą, iš audito procedūrų gautus rezultatus, audito įrodymais pagrįstas išvadas, atliktų audito procedūrų pobūdį, laiką, apimtį.

Taip pat buvo nustatyta, kad 1 auditorius nesilaikė Audito įstatymo 5 straipsnio 4 dalyje nustatyto auditorių rotacijos reikalavimo.

3 paveikslas. Auditorių audito atlikimo trūkumai

Komiteto sudėtis, atitinkanti nuo 2014 m. sausio 1 d. galiojančius reikalavimus, buvo patvirtinta 2014 m. vasario 14 d., todėl vykdydama Audito įstatymo reikalavimą tarnyba Auditorių rūmų siūlomus sprendimus dėl audito įmonių ir auditorių atliktų atlikto audito kokybės peržiūrų, atliktų pagal 2013 metų auditorių ir audito įmonių atlikto audito kokybės peržiūrų planą, rezultatų įvertino ir šiuos vertinimus suderino su komitetu po 2014 m. kovo 1 d.

2014 m. II-III ketvirčiuose komitetas apsvairstė ir priėmė nutarimus dėl 2 audito įmonių ir 9 auditorių atlikto audito kokybės peržiūrų rezultatų. Auditorių rūmų siūlomi sprendimai ir jų įvertinimas pateikiami 3 lentelėje.

3 lentelė. Auditorių rūmų, 2013 m. atlikus peržiūras pateikti siūlymai ir jų įvertinimas

Pateikti Auditorių rūmų sprendimai	Priimti Audito priežiūros komiteto nutarimai
Vadovaujantis Audito įstatymo 38 straipsnio 1 dalies 2 punktu nurodyti 2 auditoriams papildomai kelti profesinę kvalifikaciją – iki 2014 m. gruodžio 15 d. išklausti 8 auditoriaus kvalifikacijos kėlimo kursų valandas tarptautinių audito standartų tema	Pritarti abejiems Auditorių rūmų siūlomoms sprendimams
Patvirtinti auditoriaus atlikto audito kokybės peržiūros ataskaitą konstatuojant, kad peržiūros metu trūkumų nenustatyta	1. Pripažinti, kad auditoriaus atlikto audito kokybės 2013 m. peržiūros metu buvo nustatyta audito atlikimo trūkumų 2. Vadovaujantis Audito įstatymo 38 straipsnio 1 dalies 2 punktu nurodyti auditoriui papildomai kelti profesinę kvalifikaciją – iki 2014 m. gruodžio 15 d. išklausti 16 auditoriaus kvalifikacijos kėlimo kursų valandų 220-ojo ir 230-ojo tarptautinių audito standartų temomis
Vadovaujantis Audito įstatymo 38 straipsnio 1 dalies 2 punktu nurodyti auditoriui papildomai kelti profesinę kvalifikaciją – iki 2014 m. gruodžio 15 d. išklausti 24 auditoriaus kvalifikacijos kėlimo kursų valandas tarptautinių audito standartų tema	Atsižvelgiant į nustatytą trūkumų gausą ir pobūdį vadovaujantis Audito įstatymo 38 straipsnio 1 dalies 2 punktu nurodyti auditoriui papildomai kelti profesinę kvalifikaciją – iki 2014 m. gruodžio 15 d. išklausti 40 auditoriaus kvalifikacijos kėlimo kursų valandų tarptautinių audito standartų tema
Vadovaujantis Audito įstatymo 38 straipsnio 1 dalies 2 punktu nurodyti auditoriui papildomai kelti profesinę kvalifikaciją – iki 2014 m. gruodžio 15 d. išklausti 8 auditoriaus kvalifikacijos kėlimo kursų valandas tarptautinių audito standartų tema	Vadovaujantis Audito įstatymo 38 straipsnio 1 dalies 2 punktu nurodyti auditoriui papildomai kelti profesinę kvalifikaciją – iki 2014 m. gruodžio 15 d. išklausti 8 auditoriaus kvalifikacijos kėlimo kursų valandas verslo apskaitos standartų ar tarptautinių finansinės atskaitomybės standartų, reglamentuojančių atsargas, pajamas, sąnaudas tema, taip pat išklausti 4 auditoriaus kvalifikacijos kėlimo kursų valandas tarptautinių audito standartų, reglamentuojančių auditoriaus išvadą, tema
Vadovaujantis Audito įstatymo 38 straipsnio 1 dalies 2 punktu nurodyti auditoriui papildomai kelti profesinę kvalifikaciją – iki 2014 m. gruodžio 15 d. išklausti 4 auditoriaus kvalifikacijos kėlimo kursų valandas tarptautinių audito standartų, reglamentuojančių auditoriaus išvadą, tema	Atsižvelgiant į nustatytą trūkumų pobūdį, vadovaujantis Audito įstatymo 38 straipsnio 1 dalies 2 punktu nurodyti auditoriui papildomai kelti profesinę kvalifikaciją – iki 2014 m. gruodžio 15 d. išklausti 8 auditoriaus kvalifikacijos kėlimo kursų valandas tarptautinių audito standartų tema, iš jų ne mažiau kaip 4 auditoriaus kvalifikacijos kėlimo kursų valandas auditoriaus išvados tema, kuri apimtų ir 705-ojo tarptautinio audito standarto „Nuomonės modifikavimas nepriklausomo auditoriaus išvadoje“ nuostatas
Vadovaujantis Audito įstatymo 38 straipsnio 1 dalies 1 punktu nurodyti audito įmonei	Vadovaujantis Audito įstatymo 38 straipsnio 1 dalies 1 punktu nurodyti audito įmonei įdiegti

<p>įgyvendinti užduoties grupės skyrimo procedūrą, kuri atitiktų 1-ojo tarptautinio kokybės kontrolės standarto 30 ir 31 pastraipų, 220-ojo tarptautinio audito standarto ir Audito įstatymo reikalavimus, audito įmonėje ir iki 2014 m. rugsėjo 15 d. raštu informuoti Auditorių rūmų Audito kokybės kontrolės komitetą apie šio nurodymo įvykdymą, detalai apibūdinant kaip buvo dokumentuotos politika ir procedūros, kurios užtikrintų, kad audito įmonėje užduoties partneris turėtų reikiamą kompetenciją, gebėjimų ir įgaliojimus atlikti jam patikėtą vaidmenį, užduoties partnerio įsipareigojimai būtų aiškiai apibrėžti, audito įmonėje paskirti tinkami darbuotojai, turintys reikiamą kompetenciją ir gebėjimų atlikti užduotis pagal profesinius standartus ir taikomus teisinius bei priežiūros reikalavimus</p>	<p>politiką ir procedūras, kurios užtikrintų tinkamą Audito įstatymo, 1-ojo tarptautinio kokybės kontrolės standarto 30 ir 31 pastraipų ir 220 tarptautinio audito standarto nuostatų, susijusių su užduoties partnerio pareigomis ir atsakomybe, įgyvendinimą ir apie šio nurodymo įvykdymą iki 2014 m. lapkričio 1 d. raštu informuoti Auditorių rūmų audito kokybės kontrolės komitetą, nurodant įgyvendinant nurodymą taikytas priemones ir pateikiant nurodymo įgyvendinimą patvirtinančius įrodymus</p>
<p>Patvirtinti audito įmonės kokybės peržiūros ataskaitą konstatuojant, kad peržiūros metu trūkumų nenustatyta</p>	<p>1. Pripažinti, kad 2013 m. audito įmonės kokybės peržiūros metu buvo nustatyta trūkumų dėl 1-ojo Tarptautinio kokybės kontrolės standarto įgyvendinimo 2. Vadovaujantis Audito įstatymo 38 straipsnio 1 dalies 1 punktu nurodyti audito įmonei ištaisyti atlikto audito kokybės peržiūros metu nustatytus trūkumus – užtikrinti tinkamą 1-ojo Tarptautinio kokybės kontrolės standarto 57 dalies, nustatančios, kad audito įmonė turi įdiegti politiką ir procedūras, pagal kurias būtų reikalaujama užtikrinti tinkamą dokumentavimą, kuris suteiktų įrodymų dėl kiekvieno kokybės kontrolės sistemos elemento veikimo, įgyvendinimą, t. y. užtikrinti, kad būtų tinkamai dokumentuoti kito auditoriaus atlikti konkrečių užduočių patikrinimai vykdant stebėseną</p>
<p>Vadovaujantis Audito įstatymo 38 straipsnio 1 dalies 2 punktu nurodyti auditoriui papildomai kelti profesinę kvalifikaciją – iki 2014 m. gruodžio 15 d. išklausti 16 auditoriaus kvalifikacijos kėlimo kursų valandų tarptautinių audito standartų tema</p>	<p>Atsižvelgiant į tai, kad apsvarsčius auditoriaus atlikto audito tyrimo rezultatus buvo priimtas komiteto nutarimas nurodyti Auditorių rūmams panaikinti auditoriaus vardą ir poveikio priemonių taikymas už atlikto audito kokybės peržiūros metu nustatytus trūkumus nesukeltų jokių pasekmių, Auditorių rūmų siūlomo sprendimo, nesvarstyti.</p>
<p>Vadovaujantis Audito įstatymo 38 straipsnio 1 dalies 2 punktu nurodyti auditoriui papildomai kelti profesinę kvalifikaciją – iki 2014 m. gruodžio 15 d. išklausti 16 auditoriaus kvalifikacijos kėlimo kursų valandų tarptautinių audito standartų tema</p>	<p>Atsižvelgiant į tai, kad apsvarsčius auditoriaus atlikto audito tyrimo rezultatus buvo priimtas komiteto nutarimas nurodyti Auditorių rūmams panaikinti auditoriaus vardą ir poveikio priemonių taikymas už atlikto audito kokybės peržiūros metu nustatytus trūkumus nesukeltų jokių pasekmių, Auditorių rūmų siūlomo sprendimo, nesvarstyti.</p>

<p>Patvirtinti auditoriaus atlikto audito kokybės peržiūros ataskaitą konstatuojant, kad peržiūros metu trūkumų nenustatyta</p>	<p>Atsižvelgiant į tai, kad apsvarsčius auditoriaus atlikto audito tyrimo rezultatus buvo priimtas komiteto nutarimas nurodyti Auditorių rūmams panaikinti auditoriaus vardą ir poveikio priemonių taikymas už atlikto audito kokybės peržiūros metu nustatytus trūkumus nesukeltų jokių pasekmių, poveikio priemonių už auditoriaus atlikto audito kokybės peržiūros metu nustatytus audito atlikimo trūkumus taikymo klausimo nesvarstyti</p>
---	---

Auditorių rūmai atlikę 3 auditorių ir audito įmonių atlikto audito kokybės peržiūras ir nustatę reikšmingų atlikto audito trūkumų kreipėsi į tarnybą siūlydami inicijuoti 3 auditorių atlikto audito tyrimus.

III. ATLIKTO AUDITO TYRIMAI

2014 m. buvo baigti 4 atlikto audito tyrimai ir dėl jų priimti sprendimai. Visi tyrimai pradėti vadovaujantis Audito įstatymo 36 straipsnio 3 dalies 1 punktu ir Atlikto audito tyrimo metodikos 6.2 punktu, tai yra tarnybai gavus kitos institucijos kreipimąsi su pasiūlymu ištirti atliktą auditą.

Atlikus tyrimus 2014 m. buvo nustatyta 3 audito įmonių ir 4 auditorių audito atlikimo trūkumų.

Apibendrinus atlikto audito tyrimų rezultatus, galima teigti, kad **audito įmonės tinkamai neįgyvendino kokybės kontrolės reikalavimų (trūkumų nustatyta 3 audito įmonių tyrimo metu)**. Audito įmonėse įdiegta kokybės kontrolės sistema neužtikrino tinkamo 1-ojo Tarptautinio kokybės kontrolės standarto reikalavimų įgyvendinimo:

- 1) nedokumentuotas audito įmonės nepriklausomumo svarstymas (2 audito įmonės);
- 2) priimant klientus (tęsiant santykius) užduočių lygyje audito užduoties sutartyse nebuvo tinkamai nurodyta finansinių ataskaitų audito tikslas ir apimtis bei finansinėms ataskaitoms sudaryti taikoma finansinės atskaitomybės tvarka (1 audito įmonė);
- 3) neužtikrinimas atlikto audito darbo dokumentų vientisumas, išlieka suformuotų dokumentų pakeitimo galimybė (2 audito įmonės)
- 4) skiriamas nepakankamas dėmesys užduočių atlikimo kokybės nuoseklumui skatinti, nepakankami laiko ištekliai skirti komandos darbo peržiūrai, užduoties kokybės kontrolės peržiūrai, surinktų įrodymų peržiūrai, auditoriaus išvados projekto aptarimui (1 audito įmonė);
- 5) nenurodyti asmenys, su kuriais būtų galima konsultuotis sudėtingais ar ginčytiniais klausimais ir tokių konsultacijų pobūdžio, apimties, išvadų ir jų įgyvendinimo dokumentavimo formos (2 audito įmonės);
- 6) neužtikrinamas asmens, atliekančio užduoties kokybės kontrolės peržiūrą, pakeitimo reikalavimas, jei jo gebėjimui atlikti objektyvią peržiūrą kiltų grėsmė (2 audito įmonės);
- 7) nenustatyti užduoties kokybės kontrolės peržiūrą atliekančio asmens tinkamumo kriterijai (1 audito įmonė);
- 8) užduotis neatrinkta peržiūrai, nors atrankos veiksniai pasireiškė audito metu (1 audito įmonė);
- 9) neužtikrinama, kad užduoties kokybės kontrolės peržiūra objektyviai įvertintų užduoties grupės atliktus reikšmingus sprendimus ir rengiant ataskaitą padarytas išvadas (1 audito įmonė);
- 10) neužtikrinama, kad audito įmonės ar užduoties partnerių pateikiamos ataskaitos būtų tinkamos pagal aplinkybes (1 audito įmonė);
- 11) neužtikrinama, kad stebėsenos metu periodiškai būtų patikrinama bent viena kiekvieno užduoties partnerio užduotis (1 audito įmonė);

- 12) neįformintas stebėsenos planas, ataskaita (1 audito įmonė);
- 13) neįvertinami rekomenduojamų trūkumams pašalinti veiksmų prioritetai po stebėsenos (1 audito įmonė);
- 14) nenustatyta kiek metų saugomos su kokybės kontrole susijusios bylos (2 audito įmonės).

Apibendrinus atlikto audito tyrimų rezultatus auditorių atlikto audito trūkumai nustatyti šiose srityse: auditoriaus išvada, audito planavimas, audito įrodymai, darbo dokumentai, audito atlikimas, profesinė etika (apibendrinti duomenys pateikiami 4 paveiksle):

1) **Auditoriaus išvada (trūkumų nustatyta 4 auditorių atlikto audito tyrimo metu):**

- ✓ Auditoriaus išvadoje pareikšta auditoriaus nuomonė nebuvo pagrįsta audito metu surinktais pakankamais tinkamais audito įrodymais (2 auditoriai);
- ✓ Auditoriaus išvadoje informacija, kuri reikšmingai iškreipė finansines ataskaitas ir nebuvo jose aiškiai atskleista, pateikta „Dalyko pabrėžimo pastraipoje“ ir auditoriaus nuomonė nebuvo sąlygojama (1 auditorius);
- ✓ Nemodifikuota auditoriaus išvada, nors nustatyta reikšmingų klaidų finansinėse ataskaitose (1 auditorius).
- ✓ Nenustatytos reikšmingos klaidos finansinėse ataskaitose ir pateiktos klaidinančios auditoriaus išvados (1 auditorius).
- ✓ Parengta įrodymais nepagrįsta audito ataskaita (2 auditoriai);
- ✓ Nors nustatyta pobalansinių faktų, dėl kurių turėtų būti keičiama auditoriaus nuomonė auditoriaus išvadoje, tačiau jie neįvertinti ir nuomonė nepakeista (1 auditorius).

2) **Audito planavimas (trūkumų nustatyta 2 auditorių atlikto audito tyrimo metu).** Tyrimų metu nustatyta, kad:

- ✓ Auditas nebuvo suplanuotas taip, kad jis būtų atliktas efektyviai (1 auditorius);
- ✓ Nepriimti profesiniai sprendimai dėl planavimo rodiklių (1 auditorius);
- ✓ Neatliktos rizikos vertinimo procedūros taip, kad būtų sudarytas pagrindas tolesnėms audito procedūroms suplanuoti ir atlikti (1 auditorius);
- ✓ Neparengtos ir neatliktos tolesnės audito procedūros, kurių pobūdis, atlikimo laikas ir apimtis būtų buvę grindžiami įvertinta reikšmingo iškreipimo rizika tvirtinimų lygmeniu, ir kuriomis būtų buvę į ją reaguojama (1 auditorius).

3) **Audito įrodymai (trūkumų nustatyta 3 auditorių atlikto audito tyrimo metu).** Įvertinus atliktų audito procedūrų metu surinktus audito įrodymus, bei padarytas išvadas ir svarbiausius profesinius sprendimus, kuriais remiantis buvo padarytos išvados apie finansines ataskaitas, nustatyta, kad nebuvo surinkti pakankami ir tinkami audito įrodymai šiose srityse:

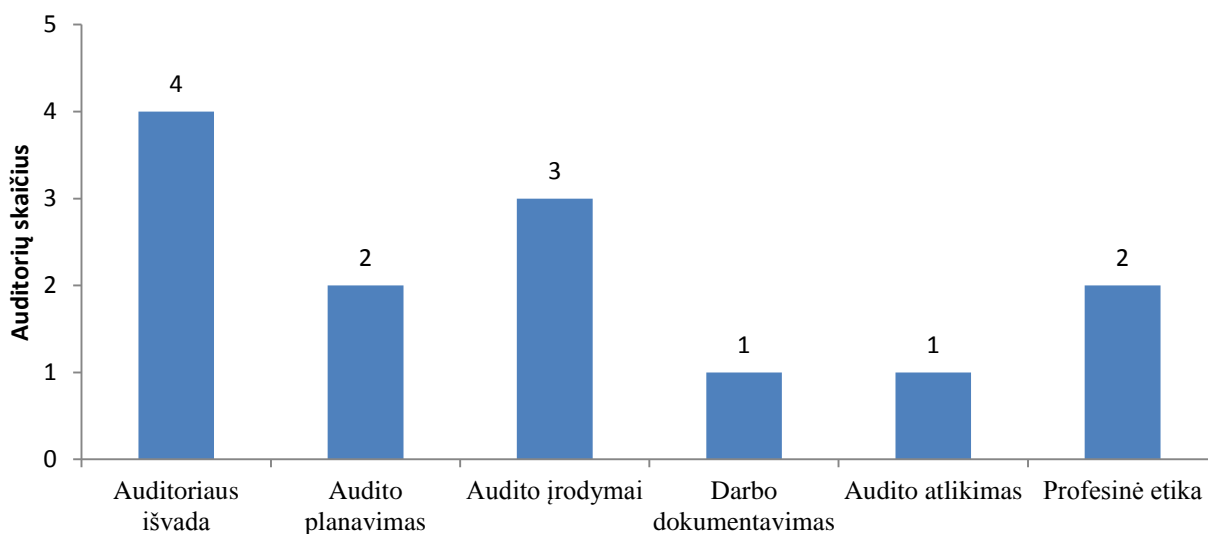
- ✓ Ilgalaikio materialiojo turto audito metu nesurinkta pakankamų tinkamų audito įrodymų dėl to, kad apskaitiniai įvertinimai, įskaitant tikrosios vertės apskaitinius įvertinimus, pripažinti ar atskleisti finansinėse ataskaitose yra pagrįsti ir dėl to, kad susijusi, finansinėse ataskaitose atskleista informacija, yra pakankama (1 auditorius);
- ✓ Abejotinų skolų įvertinimo srityje, kai suformuoti nepakankami atidėjiniai ar nenustatyta jų suma (2 auditoriai);
- ✓ Nesurinkti audito įrodymai dėl atskleidimų aiškinamajame rašte (1 auditorius);
- ✓ Nesurinkta pakankamų tinkamų audito įrodymų dėl tvirtinimo, kad susijusių šalių sandoriai buvo atlikti pagal sandorius įprastomis rinkos sąlygomis (1 auditorius);
- ✓ Nepasirinkti tinkami finansiniai rodikliai veiklos tęstinumui įvertinti (2 auditoriai);
- ✓ Neatliktos procedūros, paskelbus finansines ataskaitas ir sužinojus faktų, dėl kurių, jei būtų apie juos žinojęs auditoriaus išvados data, auditorius būtų pateikęs kitokią auditoriaus išvadą (1 auditorius);
- ✓ Nesurinkta pakankamų tinkamų audito įrodymų dėl atsargų buvimo ir jų būklės (1 auditorius);

- ✓ Neparengtos ir neatliktos audito procedūros taip, kad būtų gauta pakankamų tinkamų audito įrodymų, kuriais būtų galima pagrįsti padarytas išvadas, kuriomis buvo grindžiama auditoriaus nuomonė (1 auditorius).

4) **Darbo dokumentavimas (trūkumų nustatyta 1 auditoriaus atlikto audito tyrimo metu).** Tyrimo metu nustatyta, kad neparengta pakankamų audito dokumentų, kad patyręs auditorius, anksčiau nesusijęs su auditu, galėtų suprasti audito procedūrų, atliktų pagal TAS ir taikomus teisinius bei priežiūros reikalavimus, pobūdį, atlikimo laiką ir apimtį, audito procedūrų rezultatus ir surinktus audito įrodymus, ir reikšmingus audito metu pastebėtus dalykus, dėl jų padarytas išvadas ir svarbiausius profesinius sprendimus, kuriais remiantis tokios išvados buvo padarytos.

5) **Audito atlikimas (trūkumų nustatyta 1 auditoriaus atlikto audito tyrimo metu).** Tyrimo metu nustatyta, kad auditorius neatliko jokių jam, kaip užduoties partneriui, privalomų, 220-ajame TAS „Finansinių ataskaitų audito kokybės kontrolė“ reglamentuotų audito procedūrų (išskyrus auditoriaus išvados pasirašymą).

- 6) **Profesinė etika (trūkumų nustatyta 2 auditorių atlikto audito tyrimo metu).** Tyrimo metu nustatyta, kad:
- ✓ nesilaikyta Audito įstatymo 4 straipsnio 2 dalies 5 punkte numatyto atsakomybės visuomenei principo (1 auditorius);
 - ✓ nesilaikyta Buhalterių profesionalų etikos kodekse nustatytų sąžiningumo ir reikiamo atidumo principų, nes apie finansines ataskaitas pateikta auditoriaus išvadą neatlikus finansinių ataskaitų audito, kaip to reikalauja Audito įstatymas, profesiniai standartai ir Buhalterių profesionalų etikos kodeksas (1 auditorius).

4 paveikslas. Auditorių audito atlikimo trūkumai

Tyrimų rezultatus apsvarsčius komitete, visų tyrimų atveju priimti sprendimai nurodyti Auditorių rūmams panaikinti auditoriaus vardą. Taip pat 2 audito įmonėms buvo nurodyta ištaisyti trūkumus ir 1 audito įmonei pareikštas įspėjimas.

Šiuo metu įstaiga atlieka 3 tyrimus, kuriuos baigti ir dėl jų priimti sprendimus tikimasi 2015 m. pirmame pusmetyje. Šie tyrimai pradėti vadovaujantis Audito įstatymo 36 straipsnio 3 dalies 1 punktu ir Atlikto audito tyrimo metodikos 6.2 punktu, tai yra tarnybai gavus kitos institucijos kreipimąsi su pasiūlymu ištirti atliktą auditą. Dar 1 tyrimo tolesnė eiga priklauso nuo šiuo metu vykstančių teismų procesų baigties.

IV. KITI AUDITO KOKYBĖS UŽTIKRINIMO KLAUSIMAI

Atsižvelgiant į pasikeitusias tarptautinių audito standartų nuostatas ir pakeitus Audito įstatymo reikalavimus numatant galimybę praktikuoti atskiriems auditoriams, taip pat įvertinus atlikto audito kokybės užtikrinimo įgyvendinimo praktiką, iškiilo poreikis peržiūrėti galiojančius teisės aktus, reglamentuojančius atlikto audito kokybės užtikrinimą. 2011 m. Auditorių rūmuose įkurta Teisės aktų, reglamentuojančių atlikto audito kokybės peržiūros atlikimą, projektų rengimo darbo grupė, kurios veikloje aktyviai dalyvavo ir tarnybos atstovai, peržiūrėjo Atlikto audito kokybės peržiūros metodiką ir 2013 m. parengė jos pakeitimus.

Pagrindinės Atlikto audito kokybės peržiūros metodikos keitimo kryptys:

- Peržiūrimi, atnaujinami ir papildomi klausimynai, plačiau aptariami konsoliduotųjų finansinių ataskaitų audito peržiūros klausimai.
- Peržiūrimos, detalizuojamos ar supaprastinamos atlikto audito kokybės peržiūros procedūros (atliktų auditų atranka peržiūrai, rezultatų vertinimas, kt.)
- Plačiau aptariami praktiniai atlikto audito kokybės peržiūros atlikimo, klausimynų pildymo klausimai.

Taip pat numatoma pakeisti Atlikto audito kokybės užtikrinimo įgyvendinimo Lietuvos auditorių rūmuose tvarkos aprašą. Šiuo keitimu bus siekiama atlikto audito kokybės užtikrinimo įgyvendinimą padaryti efektyvesniu ir paprastesniu.

Šiuo metu Atlikto audito kokybės peržiūros metodika nagrinėjama tarnyboje ir Auditorių rūmuose. Tikimasi, kad Atlikto audito kokybės peržiūros metodiką tarnyba patvirtins 2015 m. II ketv.

2014 m. tarnyba tęsė dalyvavimą Europos nepriklausomų audito priežiūros institucijų įkurtos Europos audito tikrinimų grupės (angl. European Audit Inspection Group) veikloje. Šioje darbo grupėje, be kita ko, buvo priimta viešojo intereso įmonių auditą atlikusių audito įmonių tikrinimų metodika, skirta audito įmonės vidaus kokybės kontrolės procedūroms tikrinti. Metodika, parengta pagal Europos Sąjungos Direktyvą dėl teisės aktų nustatyto audito ir 1-ąjį tarptautinį kokybės kontrolės standartą, padės suderinti visoje Europoje atliekamus audito įmonių tikrinimus. Europos audito tikrinimų grupės narės šią metodiką galės pradėti taikyti nuo 2015 m. pradžios. Ateityje planuojama parengti ir konkretaus viešojo intereso įmonės audito tikrinimo metodiką.

Europos Komisija 2011 m. lapkričio 30 d. paskelbė teisės aktų ir susijusių dokumentų projektus dėl reformos audito rinkoje. Kad Europos Sąjungoje numatyta audito reforma būtų įgyvendinta, turėjo būti priimti du pagrindiniai teisės aktai – pakeista Audito direktyva ir reglamentas. Šiuose teisės aktuose numatytos pagrindinės reformos priemonės.

2014 m. gegužės 27 d. Europos Sąjungos oficialiame leidinyje paskelbta 2014 m. balandžio 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2014/56/ES, kuria iš dalies keičiama Direktyva 2006/43/EB dėl teisės aktų nustatyto metinės finansinės atskaitomybės ir konsoliduotos finansinės atskaitomybės audito ir 2014 m. balandžio 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 537/2014 dėl konkrečių viešojo intereso įmonių teisės aktų nustatyto audito reikalavimų, kuriuo panaikinamas Komisijos sprendimas 2005/909/EB. Šie Europos Sąjungos teisės aktai įsigalioja 2014 m. birželio 16 d. ir jų nuostatos turės būti taikomos nuo 2016 m. birželio 17 d.

Pakeistoje Audito direktyvoje, kaip ir iki reformos, aptariami visiems auditą atliekantiems auditoriams ir audito įmonės taikomi reikalavimai. Išskirtini pakeitimai, susiję su:

- Griežtesniais ir labiau detalizuotais nepriklausomumo reikalavimais, numatančiais konkrečius atvejus, kada neturėtų būti atliekamas auditas, ir reikalavimus audito įmonės organizacinei struktūrai.
- Išsamesniu auditoriaus išvados reglamentavimu.

- Platesniu ir išsamesniu galimų sankcijų, jų taikymo reglamentavimu.
- Priemonėmis, turinčiomis padidinti konkurenciją audito rinkoje, t. y. priemonėmis turinčiomis palengvinti paslaugų teikimą kitose Europos Sąjungos valstybėse narėse ir priemonėmis draudžiančiomis riboti audituojamų subjektų teisę pasirinkti audito įmones.
- Detalesniu audito priežiūros institucijų veiklos reglamentavimu.
- Audituojamų įmonių audito komiteto vaidmens stiprinimu, didesniu jo vaidmeniu prižiūrint auditoriaus darbą, jį parenkant ar atleidžiant.

Naujai priimtame reglamente aptariami tik viešojo intereso įmones audituojantiems auditoriams ir audito įmonėms taikomi griežtesni ir išsamesni reikalavimai. Išskirtini pakeitimai, susiję su:

- Privaloma audito įmonių rotacija. Atlikti auditą būtų galima ne ilgiau kaip 10 m., su galimybe pratęsti 10 m. jei skelbiamas viešas konkursas ir galimybe pratęsti 14 m., jei atliekamas jungtinis auditas. Privalomos rotacijos taikymui taip pat galimas pereinamasis laikotarpis.
- Audito įmonėms audito klientams draudžiamomis teikti paslaugomis, pvz., tam tikromis mokesčių konsultavimo, paslaugomis, susijusiomis su valdymo sprendimų priėmimu.
- Detalesne ir informatyvesne audito išvada, investuotojams suteikiančia daugiau aktualios informacijos ir papildoma audito rezultatų ataskaita audituojamų įmonių audito komitetui.
- Pajamų iš ne audito paslaugų (kurios nėra draudžiamos), ribojimu (t. y. tokios pajamos neturėtų viršyti 70 proc. per pastaruosius 3 m. už auditą gautų paslaugų vidurkio).
- Audituojamų įmonių audito komiteto vaidmens stiprinimu, didesniu jo vaidmeniu prižiūrint auditoriaus darbą, jį parenkant ar atleidžiant.
- Didesne viešojo intereso įmonių auditą atliekančių auditorių ir audito įmonių priežiūra, kokybės užtikrinimo sistemos nepriklausomumo didinimu.

Taip pat vertėtų paminėti Europos Sąjungos audito viešosios priežiūros institucijų bendradarbiavimo stiprinimą. Siekiant glaudesnio ir praktiškesnio bendradarbiavimo dabar veikianči Europos viešosios audito priežiūros įstaigų grupė (angl. European Group of Auditors' Oversight Bodies) bus pertvarkyta į Europos audito priežiūros įstaigų komitetą (angl. Committee of European Auditing Oversight Bodies). Šio komiteto narėmis būtų visos Europos Sąjungos narių audito viešosios priežiūros institucijos ir Europos vertybinių popierių ir rinkų institucija (angl. European Securities and Market Authority). Europos audito priežiūros įstaigų komitetas priimtų neprivalomas gaires ar nuomones, sudarytų sąlygas keistis informacija ir praktika, teiktų patarimus Europos Komisijai.

Apibendrinant, Europos Sąjungos audito rinkos reforma siekiama gerinti Europos Sąjungos teisės aktų nustatyto audito kokybę ir atkurti pasitikėjimą audituotomis finansinėmis ataskaitomis, ypatingą dėmesį skiriant viešojo intereso įmonių finansinių ataskaitų auditui ir jį atliekantiems auditoriams ir audito įmonėms.

Paminėtina Tarptautinio nepriklausomų audito priežiūros organizacijų forumo (angl. International Forum of Independent Audit Regulators), kurio nare yra tarnyba, veikla. Šis forumas, be kita ko, analizuoja ir kasmet apžvelgia tikrinimų metu nustatytus trūkumus. Tarptautinis nepriklausomų audito priežiūros organizacijų forumas išskiria sritis, kuriose kartojasi viešojo intereso įmonių audito trūkumai – tikrosios vertės nustatymas, vidaus kontrolė, pajamų pripažinimas. Atkreipiamas dėmesys, kad atsižvelgimas į nustatytus pasikartojančius audito atlikimo trūkumus turėtų būti prioritetas audito įmonių tikslas, auditoriai turėtų būti skatinami išlaikyti didesnę profesinį skepticizmą. Naujausia šio forumo narių tikrinimų rezultatų suvestinė turėtų būti paskelbta 2015 m. kovo pradžioje.

Tarnyba nuo 2014 m. organizuoja susitikimus su viešojo intereso įmonių audito komitetais. Susitikimų metu aptariama audito komiteto veikla bendraujant su išorės auditoriais (auditoriaus bendravimo su audito komitetu, informavimo apie probleminius klausimus, susijusius su reikšmingais vidaus kontrolės trūkumais, audito kokybės klausimai), situacija audito rinkoje (audito įmonės atrankos kriterijų, audito proceso

veiksmingumo, informacijos apie audito įmonėms ir auditoriams skirtas drausmines nuobaudas ir nurodymus skelbimo klausimai) ir audito viešosios priežiūros pokyčiai susiję su audito reforma Europos Sąjungoje. Susitikimais su audito komitetais siekiama apsikeisti informacija su auditorius parenkančiais ir jų darbą stebinčiais asmenimis, suteikti jiems su jų veikla susijusią aktualią informaciją ir taip prisidėti didinant atlikto audito kokybę.

Direktorius

Audrius Linartas